

יסודות האחריות הפלילית

קרן שפירא-אטינגר

- א. הציון בקורס יינתן על סמך בחינת מעבר. הבחינה בסוף הסימסטר תתבסס על כל החומר בקריאת החובה כמפורט להלן, וכן על החומר שנלמד בשיעורים. הציון בבחינת המעבר הוא 100% מהציון הסופי בקורס. הבחינה תתקיים בספרים סגורים.
- ב. על הסטודנטים להגיע לכל שיעור מצוידים בחוק העונשין, תשל"ז – 1977 מעודכן.
- ג. קריאת חובה: ברשימה זו כל החומר הוא קריאת חובה פרט להפניות, המסומנות בכוכבית, המהוות קריאה מומלצת. קריאת סעיפי חוק – חובה. בפסקי דין בהם יש לקרוא רק חלקים מסוימים, יש לקרוא גם את עובדות המקרה.
- ד. מקורות משלימים (רשות בכפוף לרשימה להלן):
 1. י. לוי, א. לדרמן, **עיקרים באחריות פלילית** (תשמ"א) (להלן: לוי-לדרמן)
 2. ש"ז פלר, **יסודות בדיני עונשין**, (תשמ"ד, תשמ"ז, תשנ"ב) (להלן: פלר)
 3. American Law Institute **Model Penal Code** (1962) (להלן: MPC)
- ה. ניתן ליצור קשר עם המרצה בכל נושא הקשור בחומר הלימוד בטלפון 5318825, או לשלוח שאלה בכתב לכתובת shapirk1@mail.biu.ac.il.

א. מבוא

ב. עקרון החוקיות וגבולות המשפט הפלילי

- חוק העונשין סעיפים 1-6, סעיף 34כא.
- חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.
1. ע"פ 51/88 דון נ' מ"י, פ"ד מה (1) 144.
2. רע"פ 4844/00 ברקאי נ' מ"י, פ"ד נו (2) 37 (פיסקה 9).
3. * ע"פ 53/54 אש"ד נ' היועמ"ש, פ"ד ח 785 (השופט חשין פסקאות 16-25, 1-4; השופט זילברג פסקאות 16, 9-1).

ג. היסוד העובדתי של העבירה

- לוי-לדרמן, ע' 153-214.
- חוק העונשין ס' 18, 34, 34ז, 34ח, 34יד, 262, 322-326, 362.
- * Model Penal Code sec. 1.13, 2.01.
- חוק לא תעמוד על דם רעך, תשנ"ח-1998.
1. * ע"פ 119/93 לורנס נ' מ"י, פ"ד מח (4) 1 (השופט לויין פסקאות 28-31, השופט בך).
 2. רע"פ 7519/97 שכטר נ' מ"י, פ"ד נב (2) 663.
 3. ע"פ 2831/95 אלבה נ' מ"י, פ"ד נ (5) 221 (השופט מצא פסקאות 22-24, 33-34; הנשיא ברק 2-5; השופט בך 4-5; השופט גולדברג 1-5).
 4. ע"פ 2910/94 יפת ואח' נ' מ"י, פ"ד נ (2) 221, 381-399, 451-452, 471-479.
 5. * רע"פ 1178/97 כהנא גדליהו נ' מ"י, פ"ד נא (3) 266.
 6. רע"פ 3626/01 וייצמן נ' מ"י, פ"ד נו (3) 187.
 7. * מ' קרמניצר, ש' ראם "המחדל בדיני עונשין" ספר תמיר (1999) 197.

ד. קשר סיבתי

- חוק העונשין ס' 309.
- לוי-לדרמן, ע' 311-391.
- פלר, כרך א' ע' 450-454.
1. ע"פ 341/82 בלקר נ' מ"י, פ"ד מא (1) 1, 6-9, 42-52.
 2. ע"פ 418/77 ברדריאן נ' מ"י, פ"ד לב (3) 3.
 3. ע"פ 84/85 ליכטנשטיין נ' מ"י, פ"ד מ (3) 141.
 4. ע"פ 707/83 פטרומיליו נ' מ"י, פ"ד לח (4) 821 (השופטת בן-פורת פסקה 3; השופטת נתניהו-הכל).
 5. * דנ"פ 983/02 יעקובוב נ' מ"י, פ"ד נו (4) 385 (פסקאות 10-12).
 6. ע"פ 8827/01 שטרייזנט נ' מ"י, תק-על 2003(2), 3613 (פיסקאות 26-31).
 7. * R. v. Blaue [1975] 3 All E.R. 446.

ה. היסוד הנפשי

(1) מבנה יסודי וורישת המזיגה

- חוק העונשין ס' 19, 20, 21, 90א.
- לוי-לדרמן, ע' 396-410.
- פלר, כרך א, ע' 485-502.

M.P.C. sec. 2.02

1. * **R. v. Cunningham** [1957] 2 WLR 76
2. ע"פ 5734/91 מ"י נ' **בנק לאומי**, פ"ד מט (2) 4 (השופט שטרסברג-כהן פסקאות 1-3, 8-11).
3. ע"פ 4389/93 מרדכי ואח' נ' מ"י, פ"ד נ (3) 239, ס' 8 לפסק דינו של הנשיא ברק.
4. ע"פ 334/74 ג'מאמעה נ' מ"י, פ"ד כט (2) 29.
5. ע"פ 2588/90 ורטנר נ' מ"י, פ"ד מו (4) 712.
6. **Fagen v. Metropolitan Police Com.** [1968] 3 W.L.R 1120

(2) מודעות ועצימת עיניים

1. ע"פ 5424/91 פלוני נ' מ"י, פ"ד מו (4) 498 (פסקאות 6,7).
2. ע"פ 5612/92 מ"י נ' בארי, פ"ד מח (1) 347 (הנשיא שמגר 94-101, השופט חשין 15-18, השופט גולדברג 3-7).
3. ע"פ 115/00 טייב נ' מ"י, פ"ד נד (3) 289 (השופט אנגלרד פסקאות 1-44).
4. * ר' קנאי "המחשבה הפלילית הנדרשת לנסיבות העבירה" **מחקרי משפט** יא (תשנ"ה) 147.
5. * ר' קנאי "האם תמיד דין אחד לחושד וליודע?" **מחקרי משפט** יב (תשנ"ו) 433.
6. * יי קוגלר "על דרישת המודעות כלפי הנסיבות בחלק הכללי של חוק העונשין" **פלילים** ה (תשנ"ז) 149.

(3) פזיזות

1. ע"פ 1/52 דויטש נ' היועמ"ש, פ"ד ח 456.
2. * ע"פ 3289/90 מ"י נ' בראונר, פ"ד מה (1) 397.
3. ע"פ 1100/93 סובאח נ' מ"י, פ"ד מז (3) 635.
4. * ד"נ 4279/93 סובאח נ' מ"י, תק-על 93 (3) 1316.
5. ע"פ 3158/00 מגידוש נ' מ"י, פ"ד נד (5) 80.
6. ע"פ 8827/01 שטרייזנט נ' מ"י, תק-על 2003(2), 3613 (השופט חשין, פסקאות 36-44).
7. **R. v. Caldwell** [1982] A.C 341
8. * ר' קנאי "דיני עונשין – התפתחות ומגמות" **עיוני משפט** כג (תש"ס) 726.
9. ק' שפירא-אטינגר "קלות הדעת במשפט הפלילי – האם יש משקל לדעת" **מחקרי משפט** יד (תשנ"ח) 179.

(4) טעות בעובדה וטעות בחוק

חוק העונשין, ס' 34 יח, 34 יט.

1. * R. v. Morgan [1975] 2 All E.R. 347
2. ע"פ 54/49 הי"מ נ' עסלה, פ"ד ד 497.
3. ע"פ 4188/93 לוי נ' מ"י, פ"ד מט (1) 539 (השופט גולדברג פסקה 23).
4. דנ"פ 1294/96 משולם נ' מ"י, פ"ד נב (5) 1 (השופט מצא פסקאות 8-15).

(5) כוונה ומטרה

1. * ע"פ 677/83 בורוכוב נ' יפת, פ"ד לט (3) 265 (השופט גולדברג פסקאות 5-13; הנשיא ברק – הכל).
2. ע"פ 172/88 וענונו נ' מ"י, פ"ד מד (3) 265 (הנשיא שמגר פסקאות 20-23, השופט גולדברג).
3. רע"פ 4827/95 ה.ג. פולק בע"מ נ' מ"י, פ"ד נד (2) 97 (הנשיא ברק ס' 1-4, 14-19).
4. ע"פ 4317, 4392, 6327/97 פוליאקוב ואח' נ' מ"י, פ"ד נג (1) 289 (השופט אנגלרד: ס' 7-12, 18-22).
5. ע"פ 5640/97 רייך נ' מ"י, פ"ד נג (2) 433 (השופט אילן 8-15).
6. * ע"פ 6696/96 כהנא נ' מ"י, פ"ד נב (1) 535 (הנשיא ברק פסקה 16).

(6) רשלנות

- חוק העונשין, ס' 21, 90ב.
1. ע"פ 367/78 צור נ' מ"י, פ"ד לג (3) 626.
 2. דנ"פ 983/02 יעקובוב נ' מ"י, פ"ד נו (4) 385 (פסקאות 13-20).
 3. * ע"פ 196/64 בש נ' מ"י, פ"ד יח (4) 569.
 4. ד"נ 15/64 בש נ' מ"י, פ"ד יט (1) 310.

(7) אחריות קפידה ואיסורים מוחלטים

- חוק העונשין, ס' 22.
1. * ד"נ 11/65 גדיסי נ' היועמ"ש, פ"ד כ (1) 57.
 2. רע"פ 26/97 לקס נ' מ"י, פ"ד נב (2) 673.
 3. רע"פ 1875/98 אורן בנגב מתכות בע"מ נ' מ"י, פ"ד נד (4) 529.

ו. הרחבת מעגל החבות בפלילים

- חוק העונשין ס' 25 – 234ד, 260 – 262, 498 – 500.
1. ע"פ 4389/93 מרדכי נ' מ"י, פ"ד נ (3) 239.
 2. * ע"פ 8573/96 מרקדו נ' מ"י, פ"ד נא (5) 539.
 3. ע"פ 4317, 4392, 6327/97 פוליאקוב ואח' נ' מ"י, פ"ד נג (1) 289.

4. ע"פ 2796/95 פלוני ואח' נ' מ"י, פ"ד נא (3) 388, 399-401.
5. ע"פ 320/99 פלונית נ' מ"י, פ"ד נה (3) 22 (השופט ברק, פסקאות 1 – 4, 13 – 24).
6. ע"פ 7399/95 נחושטן ואח' נ' מ"י, פ"ד נב (2) 105 ס' 9. לפסק דינו של השופט קדמי.
7. * מ' גור-אריה "צדדים לעבירה – תיקון 39 לחוק העונשין במבחן הפסיקה" מגמות בפלילים: עיונים בתורת האחריות בפלילים (תשס"א) 83.
8. * א' אנקר "על ההבחנה בין המבצע בצוותא למסייע" מחקרי משפט יז (תשס"ב) 339.
9. מ' קרמניצר, ל' לבנון "בית המשפט כמסייע לדבר חקיקה: על הסיוע לדבר עבירה ועל הפרשנות בפלילים" מחקרי משפט יז (תשס"ב) 403.

ז. אחריות תאגידים ונושאי משרה בתאגיד

- חוק העונשין ס' 23, 423-425.
- פקודת הבנקאות, 1941 ס' 14ב, ג, 15.
- חוק החברות, תשנ"ט-1999 ס' 46, 47.
- חוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981 ס' 50.
- חוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000.
- * הצעת חוק איסור מימון טרור, תשס"ג-2003.
1. US v. Bank of New England 821 F. 2d 844, 856.
2. ע"פ 3027/90 חברת מודיעים בינוי ופיתוח בע"מ נ' מ"י, פ"ד מה (4) 364.
3. * ע"פ 137/79 גלנט נ' מ"י, פ"ד לה (3) 746.
4. * א' לדרמן "מודלים להטלת אחריות פלילית על תאגידים" מגמות בפלילים (תשס"א) 279.